

SEZAI KARAKOÇ

VAROLMA SAVAŞI
I

3. baskı

DİRİLİŞ YAYINLARI

VAROLMA SAVAŞI I

YAZARIN ÖBÜR ESERLERİ (DİRİLİŞ YAYINLARI'ndan)

ŞİİR:

ŞİİRLER I	Monna Rosa
ŞİİRLER II	Şahdamar/Körfez/Sesler
ŞİİRLER III	Hızır la Kırk Saat
ŞİİRLER IV	Taha'nın Kitabı/Gül Muştusu
ŞİİRLER V	Zamana Adanmış Sözler
ŞİİRLER VI	Ayinler/Çeşmeler
ŞİİRLER VII	Leylâ ile Mecnun
ŞİİRLER VIII	Ateş Dansı
ŞİİRLER IX	Alinyazısı Saati
GÜN DOĞMADAN (Şiirlerin Toplu Basımı)	

HİKÂYE:

HİKÂYELER I	Meydan Ortaya Çıktığında
HİKÂYELER II	Portreler

PİYES:

PİYESLER I • ARMAĞAN

ÇEVİRİ ŞİİR:

BATI ŞİİRLERİNDEN • İSLÂMİN ŞİİR ANITLARINDAN

DÜŞÜNCE:

RUHUN DİRİLİŞİ • KIYAMET AŞISI • ÇAĞ VE İLHAM I-II-III-IV
• İSLÂM TOPLUMUNUN EKONOMİK STRÜKTÜRÜ • DİRİLİŞİN
ÇEVRESİNDE • İSLÂM • İSLÂMİN DİRİLİŞİ • GÜNDÖNÜMÜ •
DİRİLİŞ NESLİNİN ÂMENTÜSÜ • İNSANLIĞIN DİRİLİŞİ •
YITIK CENNET • MAKAMDA • DİRİLİŞ MUŞTUSU •
DÜŞÜNCELER I-II • FİZİKÖTESİ AÇISINDAN UFUKLAR VE
DAHA ÖTESİ I-II-III • YAPI TAŞLARI VE KADERİMİZİN
ÇAĞRISI I-II • UNUTUŞ VE HATIRLAYIŞ • ÇAĞDAŞ BATI
DÜŞÜNCESİNDEN • SAMANYOLUNDA ZİYAFET

DENEME:

EDEBİYAT YAZILARI I - Medeniyetin Rüyası Rüyanın Medeniyeti Şiir
EDEBİYAT YAZILARI II - Dişimizin Zarı
EDEBİYAT YAZILARI III - Eğik Ehramlar

İNCELEME:

YUNUS EMRE • MEHMED ÂKİF • MEVLÂNA

GÜNLÜK YAZILAR:

FARKLAR • SÜTUN • SÜR • GÜN SAATİ

SÖYLEYİŞLER:

röportaj:

TARİHİN YOL AĞZINDA

konferans:

ÇIKIŞ YOLU I - Ülkemizin Geleceği
ÇIKIŞ YOLU II - Medeniyetimizin Dirilişi

meydan konuşması:

ÇIKIŞ YOLU III - Kutlu Millet Gerçeği

SEZÂİ KARAKOÇ

VAROLMA SAVAŞI
I

3. baskı

DİRİLİŞ YAYINLARI

P.K. 1279, Sirkeci - İstanbul. Nuruosmaniye Cd.

Derin Han, No: 8/1, 34410 Cağaloğlu - İstanbul

Posta Çeki No: 348155 Tel: (0212) 519 04 57

www.dirilisyayinlari.gen.tr

Diriliş Yayını : 48

Birinci Baskı : 1997

İkinci Baskı : 2003

BU KİTAP

Bu kitap, 1976 yılında, **Diriliş Pazartesi-Perşembe Günlüğü**'nde 6 Mayıs-15 Temmuz arasında yayınlanan, başyazı ve fıkra dışındaki, anarşi ve terör olaylarının sebep ve kaynaklarını, bundan kurtulmanın çözüm yollarını araştırıp sorgulayan yazılardan oluşmuştur.

© Diriliş Yayınları. BU KİTAP DAHİL BÜTÜN ESERLERİMİZİN TÜM YAYIN HAKLARI SAKLIDIR (Değerlendirme amacıyla yapılacak kısa alıntılar dışında, yazarın yazılı izni olmadan, hiçbir surette alınamaz, çoğaltılamaz, çevirisi yapılamaz, radyo, TV'lerde okunamaz, kaset ve CD'lere aktarılamaz, İnternet dosyası açılamaz).

Dizgi-İçdüzen: hayalevi tasarım

Baskı-Cilt: Bayrak Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şti.

Davutpaşa Cad. No: 14/2 Topkapı - İstanbul

İstanbul – Mart 2010

VAROLMA SAVAŞI

I

ANARŞİZMLE SAVAŞ

Türkiye için günün en aktüel konusu üniversitelerdeki anarşi ve ardı arkası kesilmeyen ölüm olaylarıdır. Herkes, hükûmetten sokaktaki adama kadar herkes, buna çare aramakta, fakat her gün bir gencin öldürüldüğü gerçeği de, kapanmayan ve durmadan kanayan bir yara gibi, sürüp gitmektedir. Bize kalırsa, herşeyden önce, olayın tam bir teşhisi yapılamamıştır. Teşhissiz tedavi mümkün değildir. Herşeyden önce, her alandan tarafsız kişilerce seçilecek bir kurul, araştırma yapmalı ve teşhisi koymalı ve varsa çözümünü de teklif etmelidir.

Biz, bu konudaki görüşümüzü şöyle özetleyeceğiz: Dünyaya 1968 yılından başlayarak yayılan yeni bir "mit dalgası" vardır. Sartre'a çağın en önemli olayı dedirten ve bir bakıma onu kör eden, öte yandan Malraux'yu hâlâ kara kara düşündürdüğü anlaşılan dalga... Bu dalga, bütün gençliği sarmakta ve onları bir nevi "kolay kahramanlık" setinde görünmeye sü-

r  klemektedir. Bu,   a  a mahsus dalgayı, komünizm, müthiş organizasyonu ile ileri, geri, sağa ve sola oynatmakta ve kendi hedefi yönünde yönetmektedir. Kanun   tedbirler, ancak, fiillere ve gizli örgütlere yönelmeli, kesin ve keskin bir   sl  p kazanmalıdır. Fakat asıl tedbir, anarşi için kolaylıkla avlanan gençlik kitlesinin,   niversiteye gelinceye kadar, buna kar  şı hazırlanması noktasında toplanmaktadır. Eğer   niversiteye gelen gençlik, belli başlı çoğunluğuyla,     urlu ve kültürlü bir gençlik olsa, dışarıdan gelen bu s  r  kleni  le sava  ma çok daha kolay olurdu. Türk toplumunun 10 yıllık bir süreyi hedef alarak, ilk ve orta tahsildeki gençliği sürekli bir ruh ve kültür donatımına tabii tutmanın seferberliğine girişmesi, hayat ve memat meselemiz olmuştur.

Orta   ğretimde ezberciliğe ve detay mal  matla kafa     irmeye son verilmeli, genç insana, hakikat, güzellik ve iyilik ideasının a  ılanması temel hedef alınmalıdır. Bunun için de, taptaze bir ruhla, islâm medeniyeti, bilim aşkı, insanlığın kalıcı kültürü verilmelidir. Bir medeniyet savaşı yolu açılmalıdır. Söz gelimi,   niversiteye gelen bir genç, "forum" kelimesinin ne demeye geldiğini, daha ayağının tozunu silmeden kendisini "forum"a çağıranların hiç bir resmî sıfatları olmadığını,   sl  plarından da niyet ve görüşlerinin ne olduğunu hemen anlamalı ve bulmalı, ondan sonra forumlara katılmalı veya katılmamalı. Orta   ğretim, öylesine yoz bir gençlik yetiştirmektedir ki, öğrenciler, üniversiteyi toplantılar ve gösteriler yapma, kar  şı g  r   tekileri ortadan kaldırma yeri ve bütün bunları da hakkı olarak görmektedir ner-

deyse. Liselerde medeniyetler ve ideolojiler tanıtılmalı, kültür ve edebiyata çok önem verilmeli. Meslekle ve teknikle ilgili bilgilerin detayları üniversiteye bırakılmalıdır. Fransız liselerinden mezun bir genç, klasik bütün yazarları okumuştur ve tanır; ingiliz kolejlerinden mezun olanlar da, alman gençleri de... Amerika ve Rusya'da da kural değişmez. Klasik musikisini her fırsatta duyup ruhuna geçirmemiş, büyük tarihçilerinin ve yazarlarının eserlerini okumamış, şairlerinin şiirlerini ezberlercesine divanlarla haşır neşir olmamış, medeniyet ve fikirler üzerine kafa yormamış ve bütün bu entellektüellik sorunlarıyla gece gündüz sarsılıp gönenmemiş bir gençlikten ne beklenir?

Kültür Bakanlığına büyük bir görev düşmektedir. Kültür Bakanlığı, evlere, aile içine uzanmalı ve çocuğa karşı takınılacak tavır ve edilecek yardım için ne yapmaları gerektiği konusunda, anne babaları, sık sık verilecek bilgilerle aydınlatılmalıdır. Bu konuda uzmanlar çalışmalı ve gerekli kitapçıklar hazırlanmalıdır ve televizyon en geniş çapta, bu çalışmada kullanılmalıdır. Her eve, kütüphane fikri sokulmalıdır. Okullarda kütüphaneler, dershanelerden ön plana geçmeli daha doğrusu, sınıflar, dershaneler kütüphaneleşmelidir. En yoksul evde bile küçük bir kütüphane bulunmalıdır. Devlet bu konuda, yardım elini uzatmalı, ucuzca ve taksitle, ya da parasız olarak evlere hiç olmazsa 100'e yakın temel eseri sokmalıdır. Eski evimizin mutlaka bir köşesini kitap köşesi teşkil ederdi. Bu geleneği diriltmek gerekir. Mahallede geceleri ders çalışma ve kültürce yetiştirme için

kütüphaneler açılmalı ve burada gönüllü veya görevli, "yol gösterici"ler bulunmalıdır. Bir il veya ilçeye bir kütüphane yetmez. Geceleri de açık olan çok mütevazı mahalle ve semt kütüphaneleri kurulması şarttır. Çocukların çoğunun evde çalışma ve okuma imkânları yoktur.

Bu teklife itiraz edilecek çok noktalar bulunabilir. Bunun bir bütçe meselesi olduğu, mevcut öğretmenlerin hep şartlanmış bulunduğu engel olarak ileri sürülebilir. Ama, bu itirazları yapacak olanlar davânın tamamen kaybedildiği görüşünde değillerdir herhalde. Milletvekilleri, inanç, ahlâk ve kültür savaşı için, bütçede bugünkünün çok üstünde ödenekler ayrılması konusunda uyarılmalıdırlar. Korunç eylem ve yıkıcı propagandanın bütçesi yok mudur? Neden onun karşısına yeterli bir bütçe ile çıkmayalım? Gerekirse, ekonomik kalkınmadan fedakârlık yapalım. Çünkü: kültürsüz, aşksız, inançsız, idealsiz veya menfi idealli bir nesle teslim edilecek bir kalkınma strüktürü düşünülemez.

Ne kadar şartlanmış olursa olsunlar, sürekli olarak, öğretmenlere, tarih, medeniyet, kültür ve ideolojiler konularında yayınlar gönderilmeli; iyi niyetli ve doğru tutumda olanları güçlendirmeye ve şartlanmış olanları da peşin hükümlerden arındırmaya çalışmalıdır.

Savaş zordur, fakat zorunludur. Hakikat esaslarına dayanmak şartıyla başarı muhakkaktır. Artık, dünya, bütün kültürüyle her yere girebilmektedir. Bu bakımdan bir takım sun'î izmlerin, şahıs putlaştırmalarının gençliği uyandırmada hiçbir etkisi yok-

tur. Tarih şahsiyetlerini tarihin gerçekçi ışığında öğrensin genç adam artık. Onların putlaştırılmasından medet ummak, devlet adamı için kendi kendisini aldatmaktan başka bir şey değildir. Unutmayınız ki, medet umduğumuz putlardan daha büyük putlar vardır ve sizlerin karşısına, ey sorumlular, onlarla çıkmaktadır milletlerarası örgütler. Ve unutmayalım ki, çocuk İbrahim bile, küçük putları kırdıktan sonra baltayı büyük putun omzuna asmıştı...

BİTMEK TÜKENMEK BİLMİYEN YENİDEN - KURULUŞ ÇALKANTI VE SANCILARI

Toplumu ve devletiyle, Türkiye, durmaksızın yeniden kuruluş içindeymişcesine bir sancıyla kıvrıyor. Cumhuriyetin kuruluşunda bu acı yeterinden çok çekildi. Ama, sonra görülen nisbî sükûnet ve yerine oturmuşluğun, 1950'den sonra çok partili düzene geçişle sağlam ve temelli olmadığı, en azından yeni ve büyük bir revizyon desteğine muhtaç olduğu ortaya çıktı. Ancak, bir "vak'a" olarak görünen bu gerçeğin idraki, bu ortaya çıkış zamanına denk gelmedi. Bu sebeple, 1950-1960 arası dönem, bir revizyonizm dönemi bile olamadı. "Yeni vak'a" ile katılmış kadro kanaatlarının çarpışmasından 1960 yer sarsıntısı, arkasından da sürüp giden ve dıştan gelme titreşimlerle kenetlenen bir seri sarsılış doğdu. Bu sarsılışların bitmez tükenmezliği, bir ara Türkiye'yi radikal bir değişim propaganda ve eylemleri

sularında boğulurcasına yüzdürdü. Şimdi, üzerinden tuzlu ve yosunlu sular aka aka karaya doğru çıkmaya çalışan Ülke, yeniden oluş ve kuruluşun aranacağı bir noktaya doğru sürüklenmekte.

Şimdi, Türkiye’de, çevre çevre “rüya” lar görül-
mekte ve bu rüya uykularından sıçrayan insanların
kimi zaman taşkın, kimi zaman acıklı, kimi zaman
da gülünç görüntüleri, memleket ufkunu, renkten
renge boyamakta. Karaya, kırmızıya, aka ve yeşile...

Rüya, içimizde biriken sıkıntıların bir deşarjı ol-
duğu zaman zararsızdır, hatta ufak çapta bir fayda
da sağlar. Ama bu tip rüyadan, “yeniden kuru-
luş”un çıkacağını sanmak, ata sözünün, “minare
gölgesi, davul tozu” ile ifade ettiği kadar bir netice-
den başka bir şey sağlamaz insana.

Fakat, yine rüya, içte birikmiş, şuuraltında oluş-
ma yolunu tutmuş, fakat tam bir kesinliğe kavuşarak
şuur planına çıkmamış, geleceğe dönük düşünce ve
kararların, yani “şarj”ın bir ifadesi olursa, insan ru-
hunun çözümlenmesi ve geleceğini irdelemesi bakı-
mından, üzerinde durulması gerekli psikolojik bir
malzeme olur.

Bu durum incelenip ortaya konmadığı için, dü-
şünce ve politika kadro ve çevrelerinde bu iki rüya
tipi, birbirine karışmış, sarılmış, dolanmış ve içiçe
geçmiş vaziyette, içinden çıkılmaz tartışmaların sü-
rüp gitmesinde başlıca faktör rolünü oynamaya de-
vam etmektedir.

Kimi grup ve çevreler, 1950 öncesinin özlemi
içinde, hep ona dönüşü istemekte, kimileri, toplu-

mun marksist bir topluma dönüşümü için legal, illegal çalışmakta, kimi basit bir revizyonla Batı adaptasyonunun sürüp gitmesini, yani bir nevi statükonun korunmasını yeterli ve mümkün bulmaktadır.

Yeniden doğmaya yüz tutmuş kendine dönüş hareketi ise, bir yelpaze halinde, bir yanda, tarihî - sosyolojik kalıntı halindeki bir muhafazakârlığı yeniden düzenlemekten başka bir şey düşünmeyen politik bir atmosfer taraftarlarını, bir başka tarafta, tarihten soyutlanmış yine batı kaynaklı bir lokalizmde kurtuluşu arayan gençleri kümeleştirirken, medeniyet, kültür, tarih ve insan anlayışına dayalı gerçek diriliş hareketini hakikî boyutlarına eriştirmek anlayış ve cehdine doğru ciddi bir atılım gösterememektedir.

Cumhuriyetin mutlu (!) yıllarına dönüşün mümkün olmayacağı açıkça ortadadır. Her ne kadar, teorik planda, cumhuriyetin tek partili dönemi, sonraki dönemde muhasebe, sonra tasfiye edici geniş düşünce platformuna oturtulamamış, zaten bu dönüş özlemi de bundan doğuyor ise de, 1950 den sonra, vak'a halinde, ipso fakto değişimler, ekonomik genişlemeler, dünyanın otarşik politikayı kıran yeni düzeni bu düşe artık yeniden gerçekleşme şansı bırakmamıştır. Aslında 1960 hareketi, bu düşün en etkili ve şartlar bakımından en elverişli olduğu bir hareketti. Bu yüzden, fiilde başarıya ulaştı. Ancak sonuçta, ideolojilerin politika arenasına ve halk kitlelerini sürükleme planına çıkmasına sebep oldu. Onun bir başka türü olan 12 mart hareketi de, ideolojik istilâyı fiil halinde durdurduysa da, eski döneme dö-

nüşü gerçekleştiremedi. Böylece de ideolojik kamplaşmanın bir gerçek olduğu kanısının kesinlik kazanmasına sebep oldu. Kısa vâde için sınırlandırılan hareketler, uzun vâdeli gelişme için âdeta bir hak ko-parmış oldular böylece.

Türkiye'nin ekonomik, sosyal ve politik bakımdan fiilen içinde bulunduğu değişim ve gelişime dayanarak, hafifçe gözden geçirilmiş bir batıcılıktan yana olanlar da, zaman zaman kendilerini rahatsız eden, düşlerinin reel değerinden şüpheye düşüren şoklarla karşılaşmaktan kurtulamamaktadırlar. Onlar için tek problem, marksist-leninist eylemlerdir. Onların ihtilâlcî şiddet hareketleridir. Teorik bir zihnin yapısına yabancı, derin ruh oluşumlarından habersiz bu politik hareket, şartlara göre davranma suplesine sahipse de, bu davranış serbestliği yüzeyde kalmaya mahkûm bulunmaktadır. Çünkü, herşey yerine oturmuş da sadece dışdan bir yıkma hareketiyle karşılaşmaktan doğmuyor problem. Dıştan kuvvetli bir devirme hareketi, içteki bir türlü kurulup yerine oturmamış olan toplum yapısının bu zaafıyla birleşerek, teorik ve pratik planda, realist, fakat radikal bir sistem ve aksiyon cevabının dışındaki bütün karşı koyuşları yavaş yavaş da olsa bertaraf etmeyi bilmektedir. Yani, bu politik kesim, ne kadar geniş bir halk kitlesine dayanırsa dayansın, pratikte reaksiyon sayılabilecek bir davranış seviyesini bir türlü aşamamaktadır.

Aslında, 1950'ye kadar halk, kendi kabuğuna çekilmiş ve aydın denilen kadroyu âdeta kendi haline bırakmıştı. Bu iki kesim arasında derin bir uç-

rum açılmıştı. 1950-1960 arasında halk, kendi tarzında aydın bürokrat tabakayı baskısı altına almış, fakat, onları, yine içlerinden çıkacak bir kadroyla kendi tarihî anlamı yönünde değişime uğratamamıştı. 1960 aydın-bürokrat ihtilâli, bu başarısızlığa karşı yapılmış bir tepkinin eseridir. Bu kez, iş tersine dönmüş, aydın-bürokrat tabaka, halkı temsil eden politik kadroyu baskısı altına almış, bu baskı altına alışı da tek parti dönemi özlem ve düşüne dayanma hatasıyla birleşmiştir. Ancak halkın direnişi ve ondan cesaret alan yeni ideolojik ortamların doğuşu kırılammış ve son umut olarak, 1971 askerî müdahalesine bel bağlanmıştı. Baskı altındaki demokratik tecrübe ve gelişimle, zaman içinde güç kazanmış bulunan ideolojik faaliyetler, fiilen bazı noktalarda birleşmişler, farkında olunarak olunmayarak, yeni bir ortamın doğmasında rol sahibi olmuşlardır. Bugüne kadar, 26 yıllık bir değişim ve oluşum deneyi sonunda aydın-bürokrat tabaka, ideolojik planlara, halk da kendi kabuğundan çıkarak aydınlara tabakasına doğru yaklaşılmaya başlamış, böylece, toplumda temelde bir kayış baş göstermiştir.

Bunalım bu kaymadan doğmakta, kimi yerde panik halini almaktadır.

Yeniden kuruluş sancısı sürüp gitmekte, seçimlerde bunun sürprizli görüntüleri sergilenmektedir.

Kaymayı durdurma, ancak tarihî bir muhasebeyle dayalı bir otokritik yolunun açılmasına ve bu yolun insanlık, medeniyet ve hakikat dirilişi çabasına ışık tutan bir araştırma aşk ve ahlâkının, öğrenme tutkusunun, erdemlilik ve fedakârlık çilesine razı

oluş duygusunun doğmasına bağlı. Yani yeni bir insan tipinin oluşturduğu yeni bir nesil birikimine, yani Diriliş Nesli Birikimine.

"EYLEMLER" KARŞISINDA GERÇEK DİRİLİŞ AKSİYONU

Diriliş görüşü, bugün için, aksiyon anlayışında, piyasada geçerli bütün sansasyon amaçlı hareketlerden kesinlikle ayrılır.

Marksistler, varlıklarını, kamuoyunda duyurmak ve etkilerini canlı tutmak için bilhassa gençlik ve üniversite çevrelerinde çok defa "kanlı" olaylara sebep olan "eylem"lerini sürdürmekte, bazı politik çevreler de, isteyerek istemeyerek bu tip aksiyonu desteklemekte veya destekler görmektedirler. Terör ve anarşinin fiil halindeki kaynağı budur.

Marksistlerin karşısında bulunan sağ politika ortamı ise, bu sol aksiyonun karşısında iki tip reaksiyonla, aksiyon planında görünmektedirler. Birinci tip: solcularla fiilî çarpışma ve çatışma. İkinci tip: tarihle ve toplumun muhafazakâr katıyla ilgili anı günlerini ve olayları, duygusal gösterilerle donatma.

Birinci karşı koyuş, yani silâha silâhla cevap verme, marksistlerin işine gelen bir tepkidir. Onlara göre, böylece anarşi sürüp gidecek, kanlı olaylar birbirini izleyecek, devlet ve hükûmet otoritesi sarsılacak, bir gün usanan kamuoyu ya marksizme kayacak veya eninde sonunda marksistlerin işine yarayan demokrasi yozlaşması veya ortadan kaldırılması yönünde bir takım askerî müdahalelere yol açacaktır. Kurtsta, bulanık havaları sever.

Bu tip karşı koyuş, kesinlikle marksistlerin umduğu sonucu doğurur mu, tartışılabilir ama bunun, böyle bir ihtimale kapı araladığı açık bir gerçektir, denebilir.

İkinci tip karşı koyuş ise, insanın kendini aldatmasından, zaman kaybindan, enerjinin, yeni bir ruh gelişimi için çok gerekli olan enerjinin akıtılışından başka bir şey sağlamamakta pek.

Gerçek aksiyon, meydanlarda yapılan şamatalar, bağırışlar, yürüyüşler, duvarlara ve yerlere yazılar yazmalar ve daha kötüsü tabanca patlatmalar, kavga döğüşler değildir. Gerçek aksiyon, inanç, ahlâk, düşünce, bilim ve sanat planında ortaya konan, uzun çalışmaların ve sürekli sabırların yemişi eserler, durumlar ve oluşumlardır. Yeni bir insan tipini doğurmaktır. Asıl aksiyon, çok bilinçli, bilgiyle yüklü, kültürle güçlenmiş, disiplinli ve uzak görüşlü davranışlardan doğar.

Unutulmamalıdır ki, her türüyle komünistler, marksistler, leninistler, maoistler vb. bütün umutlarını bu sokak hareketlerine ve gerilla girişimlerine

bağlamamışlardır. Bu hareketler, asıl aksiyonlarına dikkat çekmek için baş vurdukları bir taktikten başka bir şey değildir. Asıl aksiyonları ise, yayınları, sayısız kitap, dergi, gazete ve yazı ile aydın tabakanın beyinlerini yıkama işlemidir. Basını, üniversite, öğretim kadrosunu, bütün bir öğretmenler ordusunu, bütün kitapçı vitrinlerini, gazete bayileri köşelerini diyalektikleri yönünde âdeta kendiliğinden işleyen dev bir diyalektik mekanizması haline getirdikten sonradır ki, bu "eleman kazanma merkezleri" ne adam toplamak için, meydanlara, duvarlara, yazılar yazmakta, yollarda yürüyüşler düzenlemekte, üniversitelerde bilim ortamının oluşmaması ve böylece karşı bir düşünce direnişinin doğmaması için kürsülerin önünde ve anfilerde önce "forum" lar tertiplemekte, arkasından da, karşısındakilerin kolayca oyuna gelmesiyle, kanlı gösterilere girişmektedirler. Arkasından cenaze törenleri de ayrı bir sansasyon ve olay konusu olmakta.

Marksistlerin bu strateji ve taktiklerini boşa çıkarmak için kapitalizmin paralelindeki kesime söylenecek bir söz yoktur. Çünkü: onlar, ne dense dinlemeyecekler, marksistleri, sözde susturma adı altında, besleyecekler, güçlendireceklerdir. Ahlâk ve erdeme, inanç ve tarihsel kültüre yabancı bu çevrede bir umut yoktur.

Ancak, hükûmete, gençliğe, halka ve henüz şartlanmamış aydınlara söylenecek sözler vardır.

Hükûmet, eylemlere karşı kesin ve kararlı davranmalı, ama, bunda da, eylemleri fiilen oluşturan asıl merkezleri hedef almalıdır. Düşünce özgürlüğü-

nü mutlaka korumalı, fakat, bunun fiilen tek taraflı işlenmesi için, kültürümüzün temeli olan islâm kültür ve medeniyetini tanıtmaya amacını taşıyan büyük bir kültür seferberliği açmalı, gençliğin çok iyi yetişmesini herşeyden öne almalıdır. Geçmiş edebiyatımızı ve şiirimizi küçük görmemeli, şaheserlerin hepsini bir an önce bastırıp ucuz bir fiatla gençliğin okumasına sunmalıdır. Üniversite yayını olarak bile bir Nef’î, bir Şeyh Galip divanının basılmış bulunmadığını söylemek yeter bir örnek değil midir? Seçmeler kâfi değildir. Bütün eserlerin tam metinleri basılmalıdır. İmam-ı Gazali, Muhyiddin-i Arabî, Mevlâna, Fuzûlî, Bâkî, Nef’î, Şeyh Galip ve nice bilgin, mutasavvıf, şair, her fırsatta gençliğe tanıtılmalı, onların ruhlarına bu büyük insanların mesajı en ciddi bir tarzda geçirilmelidir. Bunu özel kesim yayını ciddiyetle yapmadığına göre, vazife, devlete düşmektedir. Bu işi Üniversiteden beklemek de faydasızdır. Çünkü: Üniversite, bunu yapsaydı bugüne kadar yapardı. Ayrıca üniversiteler yapıları gereği daha çok ayrıntılara gideceklerdir. Halbuki, “yitirilen bir total kültür problemi” söz konusudur. Gençlik, bu şahsiyeti kazanmadıkça, Rusya ve diğer komünist üniversite ve kültür çevreleri laboratuvarlarında oluşturulan diyalektiğe kapılmamakta büyük bir güçlüklerle karşılaşacaktır.

Gençliğe düşen görev de, şovenizmden, kavga ve gürültüden, yürüyüş ve gövde gösterilerinden, duygu boşalımlarından pek bir fayda gelmeyeceğinin bilinciyle, kütüphanelere koşmak, inanç ve erdem, ahlâk ve kültür çilesine en derin bir heyecan ve

aşkla sarılmak, saldırı ve sataşmalara, âdeta “öteki yanağını çevirircesine” bir sükûnet ve olgunlukla, erdemle cevap vermek, sabırlı ve güvenli ve uzun vâdeli bir diriliş oluşumunun, güç, fakat şerefli disiplinine girmektir.

Kısa zamanda ün yapmak, politikaya atılmak gibi amaçlardan çok, gerçekten büyük bir misyon sahibi bir medeniyet ve milletin çocukları olarak “hizmet aksiyonu” geleneğini diriltmelidirler gençler.

Diriliş’in aksiyondan anladığı, budur; inanç, düşünce, ahlâk ve kültür aksiyonudur. İnanç ve medeniyet ideasına bağlı sanat ve edebiyat aksiyonudur.

Bir örnek verelim: İstanbul’un alındığı gün olan 29 Mayıs’ta bir takım gösterilerle deşarj olmaya, “bir ulusun dirilişinin başlangıcı” deme imkânı yoktur. Neyi kutluyoruz? İstanbul’u yeni almadık ki, kutlayalım. İstanbul o kadar bizimdir ve bizim olmuştur ki, onu bu biçimde kutlamak, bu sahipliğe bir gölge düşürebilir. Böyle bir tarihî mutlu olayı kutlamanın en güzel yolu, teker teker her entellektüelin, Fatih’e ve Fatih Devrinin aydınlanma çığırına, sükûnetle nüfuz etmek için eğilme fırsatı araması olabilir. Hamasî tabloları değil, tarihî-sosyolojik perspektifleri yeniden araştırmak, öğrenmek ve büyük Osmanlı medeniyet olayına gönül ve kafayla derinden derine yaklaşmak için, herkesin kendi gücünde bir gayret sarfetmesi olabilir, asıl kutlayış. Bunun dışında, formal kutlayış, resmî plana bırakmak en iyisi.

Düşünce, bilim ve sanat planında, ruh ve gönül

planında, dirilişi gerçekleştirci bir oluşumun, bir akımın neslini hamur teknesinde yoğurmadıkça, girişilecek “eylem”lerden, “göğde gösterileri”nden bir fayda beklemek mümkün değildir.

Bilinmelidir ki, sol, sadece “eylem”den ibaret değildir. Eylem, doktrin çalışmalarının bir uzantısıdır.

Doktrine doktrinle karşı çıkmak, asıl çaredir.

Gerçek aksiyon, bir doktrinin aşkından ve mayalanmasından doğar.

DAR GELMEYE BAŞLAYAN ÇERÇEVE

I: TABLO

Elli şu kadar yıl önce çizilen Devlet çerçevesi, bugünün şatlarınca zorlanmakta. Kimi yerde, sosyal akışa bu çerçeve dar geldiği halde, hâlâ ülkemizde hüküm süren aydınlar hegemonyasının direnişi yüzünden köklü bir revizyonizme gidilemediği için, Devlet, muhteva ile çerçeveyi ona uydurmakta sıkıntı çekmekte, âdeta çaresizlikler içinde kıvranmakta; kimi yerde de, tersine, çerçeveye uydurmak için, sosyal akış özü, sun'î usüllerle sıkıştırılarak, gerçekleri- ne göz kapatılarak ortadan kaldırılmaya çalışılmaktadır. Halbuki, toplumu içten zorlayan saikler, cevap bulmadıkça, şu veya bu kanaldan, başka biçimlerde yeniden boy gösterirler.

Bir gün, hükûmetin, yetki yetersizliğinden yakındığına, bir başka gün, tersine, icranın, kanun yapma gücünü sınırladığı ve baskı altında tuttuğu gerekçesiyle kınandığına, bir gün de, Anayasa kuru-

luşlarıyla hükümet arasında uyuşmazlıklar ve tartışmalar çıktığına tanık olmaktadır. Belki, çok geniş bir görüşle bunlar demokratik rejimlerde olağan görülebilir. Ama gerçek şudur ki, bu cins tartışmaları olağan karşılamak mümkün olsa bile, pratikteki çatışma ve engellemelerin demokratik hoşgörü yapısının sınırlarını aştığı artık gözle görünür hale gelmiştir.

Bir yandan, en detay bir konuda statükodan taviz vermeğe yanaşmayan bir baskı gücünün, rejimin temelden değişmesi gerektiğini zaman zaman ileri sürmekten kendini alamaması, buna karşılık, iktidarın, zaman zaman bütün güçlüklerin Anayasa'nın yapısından doğduğunu iddia ederek, nerdeyse, "bu Anayasa ile yönetim olmaz" demeye kadar gittiği halde, kimi zaman da Anayasa'nın savunucusu kesilmesi çelişkileri sürüp gitmektedir.

Yasama, yönetim ve yargılama, birbirinin sınırlarından kuşkularını açıklama gereğini duymaktan çekinmedikleri bir aktüel ortam, gittikçe daha kesin çizgilerle kendini belirlemekte.

Düzen değiştirme, öz-yönetim, sol, sağ gibi sınırları kesin olarak çizilmesi mümkün olmayan kavramlar, her somut çatışma olayında, teorik dayanaklar olarak kullanılmakta veya değerlendirilmekte. Sloganla teori, pratikle tartışma içiçe, hukukî yapıya olan toplum güvenini kemirmekte.

Yetkiler ve ödevler, sahiplerince, muhataplarınca ve ilgililerce başka başka yorumlarla tanımlanmakta ve bu yüzden bir yandan, en realist değişim zaruretleri gözden kaçırılmakta, öte yandan da, en

basit bir düzeltmeyle giderilebilecek eksiklikler bile, ancak en radikal çözümlerle karşılanabilecekmişcesine bir hava doğurulmasına cesaret edilebilmekte.

Tablo, belki çok karanlık değil, ama karışıktır. Bu karışıklık veya düzensizlik marksistlerce tam bir anarşiye dönüştürülmek istenmekte ise de, toplumun sağduyusunun, bu kaos diyalektiğinin belli bir çerçeveden dışarı taşmasına meydan vermemiş bulunduğu da bir gerçektir. Ama toplum direnişinin ne kadar süreceği de belli değildir.

Samimi olan olmayan tören kutlamaları da bu çerçeve bunalımının tuzu biberi oluyor galiba.

DAR GELMEYE BAŞLAYAN ÇERÇEVE

II: ÇÖZÜM

Temel kuruluşların sağlamlığına gölge düşüren bir değişim şartları tablosunun doğurduğu kriz, tartışma ile giderilemez veya hallolunamaz. Bir yerde, gereğinden fazla uzayan tartışmalar, gerekli olanları hakkında da bir kuşku uyandırır.

Bu hal, sürekli olarak, sosyal psikolojiyi gerilimde tutmakta, hatta zaman zaman bu gerilim kriz nöbetlerine dönüşmektedir.

İdarede reorganizasyon için bazı vakitler komisyonlar ve bilim kurumları tarafından incelemeler ve raporlar hazırlanmışsa da, bu çalışmalar mevziî planda kalmakta, böyle bir reformasyon veya reorganizasyona temel teşkil eden ilkelerin tesbiti de aynı komisyon ve kurumlarca yapılma yanılgısına düşülmektedir. Öneriler veya çözümler şu veya bu se-

beplerle de gereği kadar değerlendirilmemekte ve uygulama planına yansıtılmamaktadır. Esasen, geniş bir düşünürler kadrosunun oluşturduğu zemin bulunmadığı için, bütün bu öneriler temelden mahrum gözükmektedir.

Beş Yıllık Planlar da, çok defa devlet ve toplumun belirmiş ortak ideasına değil de, uzmanların kişisel ilkelerine göre hazırlandığı için, politik tartışmaları arttıran belge yığını niteliğinin ağır basmasından öte bir anlam ifade etmemektedir.

1950'de, ne yazık ki, düşünme planında bir restorasyon devri açılamamıştır. Ancak, girilen ekonomik ve sosyal faaliyetler, toplum atitüdünde bir değişim yapmış, bireyler, içedönük bir tutumdan nisbeten dışadönük bir tutuma ermişlerse de, bu pratik sonuç, bir dünya görüşü temeline ve uzun vâdeli oluşum programına kavuşturulamamıştır.

Dış politikadaki gelişmeler, dünya şartları, insanlık bütünündeki zihni değişimler, ekonomik büyüme ve sosyal açılımlar, yeni bir devlet, hatta toplum çerçevesi çizmeyi gerektirdiği halde, ruhumuza işlemiş hata etme korkusu ve bunun doğurduğu (tarihte örnekleri bol görülen) acı sonuçlar, böyle bir girişimden sorumluları alıkoymaktadır.

Sosyal sıkıntılar, baskılar, bir elektrik cereyanı değildir ki, toprağa verilerek ondan kurtulmak mümkün olabilsin!

Tarihin ve kaderin bizi önüne götürüp bıraktığı radikal değişme araştırması deneyine girişmekten kaçarak kurtulamayız. Çünkü: kaçtığımız o radika-

lizm, bu kez, belki de hiç istemediğimiz ve ummadığımız bir öz ve biçimle, arkamızdan koşup bizi yakalayacak, kendi isteğimizle ve muhteva ve şeklini seçme şansı bizde kalmak suretiyle girişmediğimiz köktencilğin, bizi, bu girişimden alıkoyan risklerinden bin beter risklerle karşılaştırması kaçınılmaz olacaktır.

Doğaya, tarihe, insana ve topluma bakışımızı yeniden tesbit etmek için en geniş anlamda bir değerlendirme ve otokritik girişiminde bulunma çağı gelmiştir. Geçmektedir bile.

PATLAYIŞIN ASIL KAYNAĞI

I: İLERİ SÜRÜLEN AÇIKLAMALAR

Türkiye'nin temel problemi, "Devleti devlet yapmaktır" diyebiliriz. Asıl çekilen sıkıntılar bu noktadan doğuyor. Osmanlı Devleti'nin yıkılışından sonraki ikinci kuruluşundan bu yana, Devlet, hep devlet olma sıkıntısını çekiyor.

Kimileri, sıkıntıyı anayasalara bağlıyor. Bu bağlayış, şüphesiz bir bakıma doğrudur. Madem ki, anayasalar devletin dayandığı temel kurallardır. Bir toplumda sürekli bir sarsıntı varsa, o anayasalar, ya da o kurallar bütün bundan sorumludurlar. Ya topluma uyamamaktadırlar, ya da toplum onlara uyamamaktadır. Topluma yetmemektedirler, ya da yabancıdırlar. Ya da toplum onlara yabancısıdır. Her halükârda, bu anayasalarla toplum arasında bir ilişki olduğu bir gerçektir.

Kimileri, anayasaların mükemmel olduğunu,

ama uygulanmadığını iddia ediyor. Anayasa uygulamalarının, meydana getirilmesi kadar önemli olduğunu göstermesi bakımından bu iddia da bir geçerlik kazanıyor.

Bu iki iddia da, bir açıdan bir doğruluk taşıyorlar ama, kritik bir açıdan bakılınca, bunların temel sıkıntı faktörü olmaktan çok ırak oldukları da hemen göze çarpar. Çünkü: eğer bir ülkede anayasalar bir yetmezlik, bir eksiklik ifade ediyorlarsa ve sıkıntı sadece bundan doğuyorsa, o ülkede, o anayasaları değiştirecek, düzelterek, eksikliklerini giderecek veya tamamlayacak bir güç de bulunduğundan, halledilmesi mümkün olmayan bir problem mevcuttur dememez. Mekanizma harekete geçer ve o anayasalar düzeltilir, değiştirilir. Eğer bu mekanizma harekete geçemiyor, ya da geçişi kimseyi tatmin etmiyorsa, "anayasa problemi"nin ötesinde bir mesele mevcut demektir.

Suç sadece uygulamaya yüklemek de mümkün değildir. Çünkü : anayasa, öyle özelliği olan bir kurallar bütünüdür ki, kendi uygulama mekanizmasını da kendisi kurmuştur. Gerçek bir anayasa, milletin ruhundan doğmuş olduğundan, o, en büyük uygulama dayanağına sahip demektir. Kendi kendini uygulatmayan, uygulatamayan anayasalar, kâğıt üzerine yazılı, fakat milletin ruhundan doğmamış veya millet ruhuna kendini kazımayı, hâkketmeyi bilememiş anayasalardır, kopya anayasalardır, taklit mahsulü anayasalardır. Eğer bir anayasa uygulanmıyor veya uygulanamıyorsa, sadece, suç, uygulamada değil, o anayasadadır. O anayasada temelde

bir eksiklik vardır. O anayasa ruh dayanağından mahrum demektir.

Kimileri, sıkıntılarımızın kaynağını ekonomik-sebeplere irca etmektedirler. Bunlar da bir kaç kola ayrılmakta, çok defa da karşı karşıya gelmektedirler. Kimileri kapitalistlerin, kimileri komünistlerin gözlüğünden bakıyorlar. Her çağda ve hele çağımızda, ekonomik faktörün tesiri sosyal hadiselerde gözle görülür, elle tutulur gibi mevcuttur. Bu inkâr edilemez. Ziraî bir ekonomik yapıdan endüstriyel bir ekonomik yapıya geçerken, nüfusun da hızla arttığı düşünülürse, bu gelişim veya geçişin, toplumda, bir takım sarsıntılar, hatta yıkıntılar yapmasının mümkün olduğu görülecektir. Ama yine denebilir ki, sağlıklı bir toplum, bu sarsıntıları da önceden hesaba katarak en az bir zararla atlatma önlemlerine baş vurur. Bir ülke, kalkınmak zorundadır, ama, sağlıklı ve güvenli bir kalkınma olmalıdır bu kalkınma. Kalkınmanın bir takım riskleri vardır, ancak bu risk, toplumca batma ve yok olma olursa, insan, o kalkınma arzu ve iştihasına pek istekli olmayabilir. Devenin boynundaki kedi meselesi gibi. Adam devesini kaybetmiş. Kızmış ve yemin etmiş: “şu deveyi bulursam bir pula satacağım”. Sonra bulmuş onu, ama, pişman olmuş kızgınlıkla kendine verdiği sözden. Fakat, sözünden de dönmemek için bir hileye başvurmuş, sözde yeminini yerine getirmek için. Devenin boynuna bir kedi bağlamış, pazara götürmüş. “Deve bir pula, kedi bin pula! ama ikisini birden satıyorum” diye bağırmaya başlamış. Bir adam gelmiş, bakmış bakmış da: “deve iyi deve ama, şu boynundaki kedi

olmasaydı" demiş. Evet, kalkınma devesinin boynuna, batma veya yok olma kedisi bağlı olmamalı ki, gerçek bir sonuca erilebilsin. Eğer, ekonomik yapımız ziraî ise, elbet sınaî ekonomik yapıya geçeceğiz. Elbet, bu geçişin bir takım çetin problemleri de olacaktır. Ama, bu, toplumu temelinden sarsacak çapa ulaşıyorsa, bilinsin ki, temel sebep, ekonomik değildir. Liberalistler veya marksistler ne derse desin, asıl faktör, hatta ekonomideki sarsıntılar da dahil, daha derinlerde bulunmaktadır. Bunu somut bir halde ifade edelim, bir örnekle: Türkiye'de işçi kesimi, çok partili düzene geçmeden önce, gerçekten, sosyal açıdan çok güvensiz bir hukukî statüde bulunuyordu. O günden bugüne işçiler bir çok haklar kopardılar. Daha da koparmaları gereken hakları da vardır ve şüphesiz bunları da alacaklardır. Toplum, hepsini birden verecek bir tákatta değildir. İşçilerin, bu gelişmeyi olabildiği kadarıyla olgunlukla, demokratik yollardan sağlamaya çalıştıkları bir gerçektir. Kaos, iş sahasından topluma yansımıyor. Tam tersine, kendi alanında sıçrayarak, üç aşağı beş yukarı kendi çizgisi içinde gelişen iş alanını, ekonomi dünyasını da etkisi altına almak istiyor.

Türkiye bir bunalım içindeyse, bunu, ne kapitalistlerin, ne komünistlerin gözüyle görerek değerlendirebiliriz. Bir takım olağan problem ve sıkıntıları, onlar, bir mantık kaydırmacası yoluyla, kendi yorumlarına bağlama ustalığıyla olağanüstü bir patlayışın maskesi yapıyorlar. Ama, soğukkanlı ve bilgili bir gözlem, gerçeğin böyle olmadığını tesbitte güçlük çekmez.

Kimileri de, iç bunalımı, dünya bunalımına bağlamaktadır. Bunda da bir doğruluk payı az değildir. Gerçekten dünya genel uygarlık krizinin ülkemize bir yansıması olmuyor değil. Ancak bu yansıma çok defa "taklit"de kalıyor. Evet! Uygarlık taklit eden ülkeler, bu taklidi, o uygarlıkların bunalımlarını da taklide kadar götürmektedirler! Bu bakımdan, olayı, sadece, dıştan yansımaya bağlamak yeterli değildir.

Kimileri de, dış örgütlerin eseri olarak vasıflandırıyorlar ülkedeki anarşik ve kaotik olayları. Bu da doğru bir açıklamadır ama, sebep bakımından değil, oluş mekanizması bakımından doğru bir açıklama. Aslında, dış örgütler, içte yuvalanmaya ve yaşayıp etki yapmaya hazır bir ortam bulamamaları, toplum veya devleti karşılarında bir kale gibi sağlam görebilseler, bu kadar etkili olamazlar. Ama, yapı elverişli ise, dış örgütlerle birlikte iç illegal örgütler de yerden mantar biter gibi biterler ve o toplumu yer bitirirler.

Anlattığımız açıklamalar, hep, olayı, bir yanıyla soyutlayarak gören, yüzeysel, ya da fazla dar perspektifli açıklamalar olmaktan ileri geçememektedir.

Sarsıntının, kaousun, anarşinin bugün ortaya çıktığına bakmayınız, temelleri derinde, kökleri toplum ve devlet yapısının kılcal damarlarına kadar yayılmış kan protoplazmasında ve ruhlarımızdadır.

Devlet yeniden kurulurken, dış çizgiler ön planda tutulmuş, iç ruhu ihmal edilmiştir. "Var olmak" asıl mesele olmuştur, "nasıl varolmak değil". Halbuki: gerçek varoluş, nasıl varolunmasını bilmekle

mümkündür. Belki, kurtuluş savaşı günlerinde böyle bir “âcil kuruluş” zarureti vardı. Fakat, ne yazık ki, devlet kuruluşu, sonradan kendini gerçek yerine oturtucu radikal bir oluşum ülküsüne teslim etmemiş, günlük şartlara göre, daha çok yüzeyden ve dış zorlayıcılıklarla bağlı fiilî değişimler geçirmiş, fakat toplumun bilinç altında biriken bu eksiklik hissi, bugün patlamış bulunuyor. Devletin tam kurulamamış ve olamamış olması, uzun süre geçince, toplumu da, nesiller değiştikçe, yeterli şartları haiz bir toplum kimliğinden yavaş yavaş mahrum etmeğe başlamıştır.

Bir devletin var olması için, bir milletin var veya yok olma anında hemeninden vücut verdiği bir kuruluşa gidilmesi gerekir ama, bu o devletin devamı, sürüp gitmesi için yeterli değildir. Sürüp gitme, başka esaslara, yani ilkelere ve şartlara bağlıdır.

Her devlet, sürekli olmak için, mutlaka temel bir “idea”ya dayanmak zorundadır. Güzel, doğru ve iyi ideaları somut ve kesin bir uygarlık platformuna oturmamış devlet ve ülkeler, sürekli ve düzenli bir hayattan, sulh ve selâmet hayatından yoksun olurlar.

Bizde, yüzelli yıldır, “batılılaşma” denen bir akım, devlet ve toplumu kendi bin yıllık temelinden sarsarken, bunun bir gün dışa vurmaması mümkün müydü? Marksizmin şimdi Türkiye’ye sızması, dünya şartlarıyla birlikte bu “batı taklitçiliği”nin sonucudur. Türkiye’de modalaşan marksizm akımı, kapitalizm taklitçiliğinin meyvesidir. Zakkûm ağacından hurma beklenmez.

Kendi uygarlığını yadsımış bir e emenlik bürokrasisi, ya da aydınlar kesimi, bu kaotik veya anarşik olaylar serisinin doğumundan asıl sorumlu olan-
dır. Gerçek bir uygarlık muhasebesi yapmamış, “doğru, iyi ve güzel” idealarının köklü, yeni ve diri bir yorum ve ahl kına, sentez ve uygulamasına ermemiş, taklitten taklide, modadan modaya, dış r zg rların esintilerine uymuş aydınlar kadrosunun, bir toplum ve devleti, devam ettirme sorumluluğunu yalnız başlarına omuzlamalarından doğmaktadır bunalımımız. Ya da başka bir kadro olmamasından, bunların omuzlarında kalmasından bu yüce görev ve sorumluluğun.

PATLAYIŞIN ASIL KAYNAĞI

II: DEVLET VE MİLLET OLMAYA DÖNÜŞ

Osmanlı Devleti'nin yıkılışından sonra kurulan devlet, sadece "var olmayı" ana amaç edinmişti, demiştik. Arkası sonra gelecekti. Arkası sonra geldi, ama, bu gelen, ne yazık ki, bin yıllık devlet ve millet geleneğine uygun yeni bir açılım yerine, onu terk edip batılılaşma denen akımın denemesine girişiliş oldu. Bu girişim, halkın içine kapanması ve aydın kadroyu kendi haline bırakması şeklinde bir oluşuma dönüştü.

Ancak, 1950'den sonra, çok partili düzen ve ekonomik kalkınma girişimi, halkın bu pasif atitüdünde bir değişim yapmış, devlet ve toplum yapısında, "batılılaşma"nın yaptığı değişimlerin gözden geçirilmesini, yeniden millet ve devlet geleneğinin diriltilmesini, çağın şartları içinde devlet ve millet kaynaşmasının yeniden sağlanmasını gerektiren bir oluş yolu açılmış bulunuyordu.

Fakat, böyle bir otokritik, restorasyon ve geçmiş-gelecek köprüsünü yeniden kurma çalışmasına bütün genişliğiyle girişecek, bütün derinliğiyle bunu gerçekleştirecek bir kadronun yokluğu, demokrasi dönemimizin dramı oldu.

Aslında, yeniden devlet ve milleti ayakta tutacak "doğru", "iyi", "güzel", idealarını tesbit etmek, bunun için kendi uygarlığımız olan İslâm Uygarlığının bu idealar açısından öz kaynaklarına başvurmak, aynı zamanda Batı uygarlığının bu idealar çerçevesinde gerçekleştirdiklerini de araştırmak, bu ikisi arasında bir "sentez"e değil, dışımızdakinden haberli olarak içimizdekini diriltmeye gitmek lâzımdı. Bu yapılmadıkça, daima bir "otorite yokluğu"ndan, "devlet eksikliği"nden, "iktidar boşluğu"ndan bahsedilecek ve böyle bir uygarsızlık ve idealsizlik ortamında, marksizm, anarşi, terör boy verecektir.

Üniversiteler, "doğru"nun kurumları olmalıdırlar. Aile, sokak, kent, okul "iyi"nin ve "güzel"in egemenliğiyle pırıldatılmalıdır. Hakikata, ahlâka ve estetiğe çok değer veren, gönülleri ve kafaları bu yüce ülkülerle dolu bir gençlik yetiştirici kurumlar, yenden devleti devlet, milleti millet yapabilir ancak. Kurumların tümü, inanç, ahlâk, bilgi, edebiyat, sanat idealarına ters düşmeyecek, hatta onları yeşertecek yönde işlevlendirilmelidir. Devletin görevidir bu. Anayasaların ve kanunların yerlileşmesi, uygulamaların toplumun onayıyla kolaylaşması, ancak, onların, kendi millet ve devlet ideamızdan öz ve ruh almalarıyla mümkündür. Bu da, onları yapacak, değiştirecek, düzeltecek, inançlı, erdemli, kültürlü,

edebî zevki yüksek bir kadronun oluşumuyla olabilir. O kadroyu oluşturmak da elbet de devletin görevidir.

Devlet adamları, kısa vâdeli politikaları yanında, uzun vâdeli bir "iç uygarlık oluşumu", bir de "dış uygarlık politikası" gütmelidirler. Sadece görsel bir nesil yetiştirmek, sadece plastik sanatlara eğilimleri değerlendirmek yetmez. Zihnî bir nesil yetiştirmeli, uzak, yakın, geçmiş ve aktüel edebiyatlarını çok iyi bilen, şairlerimizi ruhlarına geçirmiş kuşaklar gelmelidir.

Bu ülkede, "daha yeni millet oluyoruz" diyen, hem de milliyetçi bilim adamları, "biz bir doğu toplumu olarak hiç şahsiyet yetiştirmedik. Ancak şimdi batılılaşıyoruz. Bundan sonra yetiştireceğiz." diyen sağcı edebiyat ve bilim adamları, "Cumhuriyet'ten önce devlet, milletle, halkla hiç ilgilenmemiştir" diyen politika ve devlet adamları olmuştur. Ancak, yine, aynı kişiler, konularında tecrübe kazandıkça, durumun hiç de böyle olmadığını yavaş yavaş görmeye başlamışlardır. Bu sebeple de, yazılarında, eserlerinde veya konuşmalarında bu düşünceleriyle çelişen yeni ifadelere rastlanmaktadır. Bu durum, başka bir ülkede görülmez. Bizde bunu doğuran sosyolojik faktör, geçmişten kopuşumuzdur, zamanında klasik tarih, edebiyat, musikî bilgi ve terbiyelerinin verilmeyişidir. Her kişi, tarihî gerçekleri ve doğru, iyi, güzel idealarını klasik bir terbiye sistemi içinde gençliğinde alamamakta, ancak hayatın dalgalanışları içinde, pragmatik bir şekilde, bunlara yaklaşımını gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Bu sebeple, geliş-

me döneminde, birbirinin açılımı görünümünde merhaleler trendi yerine, kopuk kopuk atılımlar, ilerlemeler gerilemeler, düşmeler kalkmaların zikzakları görülmektedir milletin geleceğini yapan bu kişilerin tutum ve davranışlarında.

Profesörlerinin çoğunlukla politikayı bilime yeğ gördüğü, devlet adamlarının, partilerine, devlete göre öncelik tanıdığı, bürokratlarının halka ve demokrasiye en ufak inanç ve güven duymadığı, gençlerinin bilim, sanat, edebiyat, düşünce, inanç ve erdem tutkularından mahrum olduğu, peşin hükümlerin, basit gazeteci yaygaralarının bir nas gibi benimsendiği, gerçek kritiğe kimsenin tahammülünün bulunmadığı, hoşgörülü olunacak yerde fanatik, disiplin gereken yerlerde de tam bir başıbozukluğun hüküm sürdüğü bir ülkede, elbet, terör, anarşi ve olumsuz ideolojiler barınak bulacaklardır.

Osmanlı devleti, yani Devletimiz, bir uygarlık devletiydi. Her noktasında, bu uygarlığın, doğru, güzel, iyi ideaları temeli teşkil ediyordu. Bin yıllık bir gelenek halinde.

Şimdi, yine, ya "uygarlık devleti" olma yolunu tutarız, yani "doğru, iyi ve güzel" idealarına dayalı bir toplum ve devlet şuurunu en köklü biçimde temellendiririz; ya da gittikçe çözülen toplum ve devlet dokusunun boşluklarına yerleşen kötülük virüslerinin yaptıkları tahribat zaman zaman patlayışlarla ortaya çıktığında bunun bir sürpriz olmadığına bir gün aklımız erer.

YÖNETİM VE BİLGELİK

Eskiden tartışması yapılmış bunun. Kimileri kalkmış: "filozoflar devleti yönetmeli" demişler. "Filozoflar" kelimesi yerine "hakimler" (bilgeler) terimi konarak söylenmiş aynı söz. Bu hükmü savunmak için bir hayli güçlü kanıtlar da ileri sürülmüş. Ama aksine kanıtlar da. Felsefe veya bilgelik ayrı bir alan, hükümdarlık, yöneticilik apayrı bir alan denmiş. "Birinde çok iyi olan bir kişi, öbüründe çok kötü olabilir, birini güçlü olarak taçlandıran, öbüründe zavallı bir duruma düşebilir" gibi kolaylıkla yabana atılamaz düşünceler doğmuş bu konuda. Neron'un şairliği zâlim olmasını önleyememiş. Roma'yı yakıtığında: "Ne güzel yanıyor!" diye haykırtmış onu estetik zevki! Eflâtun'un, talebesinin çağrısı üzerine Sıraküza'ya "devlet"ini gerçekleştirmeye gidiş ve birçok faciayla biten denemesi bir örnek olarak gösterilebilir. Haccac'ın, hatipliği, dil ve yazı bilginliğinin zulmünü önleyemeyişi de. Bunun üzerine, yani

"filozofların ya da bilgelerin hükümdar olması" tezi, fazla keskin ve pratik değerden yoksun bulununca, devlet veya toplum idaresi konusunda yeni bir kuram ya da görüş belirmiş. Bu, birinci görüşün bir parça düzeltilmiş şekli: "filozoflar ya da bilgiler hükümdar değil, hükümdarlar, bilge ya da filozof olmalı". Kimilerine göre, bu iki görüş, birbirinin aynıdır. Sadece, aradaki fark, bir söz cambazlığından ibaret. Kimine göre de, arada bir fark olduğu, ikincisinde birincinin tersine, hükümdarlığın birinci, bilgeliğin ikinci planda bulunduğu bir gerçek. Fakat, hükümdarların veya bugünün diliyle söyleyelim, yöneticilerin, bilgelik veya filozofluklarını nereye kadar götürebilecekleri meselesi konunun can damarıdır. Toplumun çok sarsıntılı olduğu zamanlarda bu bilgelik ve yönetmenlik yanından hangisini kullanacaktır, bilmek zorundadır devlet adamı. Yumuşak olunacak yeri, sert olunacak yeri, diğer bir deyişle, ödün verilecek veya verilmeyecek yeri iyi bilmek zorundadır. Makyavel'in öğütleri her yerde geçerli olamaz. Ama geçerli olduğu yer ve şartlar hiç yoktur da denemez. Arşimet, çok iyi bir matematikçi ve fizikçiydi. Ama, kötü bir devlet adamı sayanlar vardır. Adasını düşman askerleri basıp ta kendisinin başucuna geldikleri zaman, O, hâlâ başı yerde bir takım çizgilerle meşguldü. Bilim adına onu insanlık kutlamış ve bundan böyle de kutlayacaktır. Ama, her halde, halkı kutlamamıştır O'nu. Yavuz Selim, gerek türk dilinde, gerekse farsçada büyük bir şairdi. Ama bu özelliği, O'nu, devlet için, toplum için, akrabası, kardeşleri, amcaları ve yeğenleriyle savaşmak, hatta

kimini öldürmek kararından döndürememişti. Büyük bir devlet adamıydı Yavuz Selim. Büyük bir kumandan olduğu kadar bilge yanı da vardı. Şam'da, yüzyıllar süren bir tasavvuf tartışmasına son verecek fetva, onun gözetiminde yayınlandı. Mekke ve Medine'nin gönlünü almasını bildi. Memlûklar'ı ve Zülkadriye Devleti'ni Devlet'e bağlarken gerekli çok sert tedbirlerle çok bağışlayıcı ve gönül alıcı bağıntılar içiçeydi onun yönetim sisteminde. Kimi davranışlar ve hareketler affedilmezdi, kimileri de hoş görülebilirdi O'na göre. Ölçü, Devlet'in yararıydı uzun vâdede. Bilgelik, duyarlılık, bilgi ve tedbir, O'nun ileri görüşlülüğünde bir sentez anlamına kavuşuyordu.

Bâkî ve Sinan'la öğünen Kanunî de, Devlet için, bazı oğullarının ve torunlarının ölümüne katlanacak kadar bilgelik gösterdi. Gönül paralayıcı oğul şiirine karşılık, gönül paralayıcı baba şiirini yazdı ya da bu şiir ona yakıştırıldı, ama bu onu, Devlet ve Millet için, doğru veya yanlış gerekli gördüğü operasyondan, kendi ailesine taallûk eden operasyondan alıkoymadı. Gereğinde bir sadrazamın yanlış, bir tayinine karışmaya kendini yetkili görmeyen hükümdar (Peçevî Tarihi: Mısır'a bir bilginin müftü tayini), gereğinde sadrazamı idamla cezalandırıyordu. Bugün için bunlar çelişkili tedbirler olarak görülebilir. Fakat, her tartışma, kendi alanının uzmanlarınca yapılmalıdır. Tıp sahasındaki bir tartışmaya, kimse, doktor olmadıkça kendisini yetkili göremez de, tarih, edebiyat ve iktisat alanında yeterince bilgiye bile sahip olmadan, herkes, kendine göre hükümler yürü-

tür. Oysa, her olayı, kendi şartları ve anlamları içinde değerlendirmek gereklidir. O zaman, idam edilenler bile, bugünün hükümdar suçlayıcılarından daha insafli ve şuurlu idiler. Nef'î, bir veziri "devlet umurunda şuuru ne idi" diye yermektedir. Evet, o zaman, önemli olan "devlet umurunda şuur"du. Bundan tâviz verilmezdi. Mesele, ne tebea, ne reaya, ne halk, ne saray halkı, ne hanedan, ne asker, ne şu, ne buydu. Mesele: "devlet umurunda şuur"du. Hükümdar, padişah bile, bu konuda taviz vermeğe kendini yetkili göremezdi.

Yetkiler kullanılır, vazifeler yerine getirilirdi büyük devletlerde. Roma'da böyleydi, islâm devletlerinde de. Ama bu, affın, merhametin, suplesin yokluğu demek değildi. Yerinde kullanmaktı hepsini. Zulûm yok ve adalet var olmalıydı. Fazilet, adaletin tamamlayıcısıydı. Realizm, ülkücülüğü boğup atamazdı. Ama, hayalperestlikle de Devlet yönetilemezdi.

Günümüzde, demokrasi, halkın geniş ölçüde yönetime dolaylı ya da dolaysız katılmasını sağladı. Bu da daha çok yöntem bakımından bir yenilik anlamına gelmektedir. Yoksa, eskiden de, nice büyük devlet adamı halk çocuğuydu, halktan gelmeydi. Halkın, şu veya bu şekilde, yönetimi tasvibi veya protestosu bir anlam ifade ederdi. Ama belki demokraside, bu daha bir düzenlilik ve süreklilik kazanmıştır. Bir iki yüzyıllık tarihî bir tecrübedir bu. Nereye varacaktır? Üzerinde tartışılabilir. Marksistler bunu burjuvazi ve kapitalizme bağlayarak hırpaladılar ve yerine teknokratların, ya da bir nevi politikacı tipinin

eğemenliği modelini koymaya çalışıyorlar. "Proleterya diktatörlüğü" övgüsünden geçilmiyor partizanlarının yazılarında. Ama görünüşte biçimsel halk demokrasisi tarzını da titizlikle koruyorlar.

Halk yönetimi, ve genel olarak yönetim sistemleri, bir kriz geçiriyor. Özden mahrumluğun, biçimselleşmenin krizini. Eflâtun'un demokrasi kritiği geçerli olacak mı? Ya da marksistlerin denemeleri nereye kadar gidecek? Faşist denemeler, tarihte bir kibrit çakımı yanıp söndü mü? Yoksa, minyatür deneyler olarak sürüp gidecekler mi? Bütün bunlar, siyaset bilimi ve filozofisinin olduğu kadar, sokaktaki adamın da problemi olmakta devam edecektir.

Türkiye, Osmanlı Devleti'nin yıkılışından sonra, şartların zorlamasıyla, görünüşte değilse de, esasta militer, ya da yarı militer, yarı bürokrat-aydın yönetimi dönemini yaşadı uzun bir süre. Sonra, iç ve dış şartlarının zorlamasıyla, demokrasi deneyine girdi. Daha sonra da, açık veya gizli, içten dıştan tahriklerin de karıştığı, halk, bürokrat aydın ve militer düzen isteklilerinin karşılıklı yarışması, çatışması, ikili, üçlü anlaşmaları gibi, çeşitli kombinezonlar dönemine ayak basıldı. Tarih, felsefe, bilgelik, edebiyat, yönetici için lüks veya fantezi sayıldı. "Çarıklı"larla "şartlanmış aydın"lar kavgası sürüp gidiyor, yarı legal, yarı illegal bir düzeyde. Halk kimi zaman seyirci, kimi zaman kavgaya ayırıcısı, kimi zaman hakem, kimi zaman da bizzat kavgaya karışıcı bir tutumda. Böyle bir atmosferde, dış, zamanı çok elverişli bularak, bilhassa gençlik çevrelerine terör ve anarşinin tohumlarını serpmesini bildi. Bir mayın tarlası gibi

bir ortam. Kimi zaman, bilmeyerek, biri bir mayına basıyor ve bir patlamaya sebep oluyor. Kimi zaman da döşenmiş mayınlar ayıklanırken patlıyorlar. Arkasından politika esnafının birbirini suçlaması. Aşağı yukarı, bu tulûat böyle devam edip gidiyor.

Kaç kere tekrar ettik, gene tekrar edelim. Tekrar, bu Milletin ve Devlet'in geçmişinde bulunan yüce yönetim ilkelerine dönmek günü gelmiş geçmektedir. Herkes Devlet'i kendi üstünde bilmelidir. Halk da, devlet adamları da, bürokrat aydınlar da. Ancak bu, devletin putlaştırılması, yani komünizmde veya faşizmdeki gibi, devlet önünde kişinin hiç sayılması anlamında bilinmemeli. Devlet derken, onu yöneten kişiler değil, prensipler ve idealler anlaşılmalıdır. Hakikat, İyi ve Güzel ve onların kurumları anlaşılmalıdır. Hiç bir şahıs, hiç bir parti ve hiç bir kurum veya kuruluş, Devletin üstünde olamaz. Devlet de zulüm makinası haline getirilemez. Devletin giyotini vardır; ama Devlet giyotin değildir ve olamaz. Devlet otoritesi ile kişi özgürlüğü, birbirini yıkıcı, yok edici iki düşman değil, birbirini besleyici, geliştirici iki dosttur. Bu dostluğun gerçekleştirilmesi için, sun'i insan değil, "şahsiyet"ler yetiştirme politikası izlenmelidir. Bunun için de, toplumun her köşebaşında, Doğru'nun, İyi'nin ve Güzel'in kürsüleri, kurumları yükseltilmelidir. Bunun için de, bu uygarlığa gönül vermiş bir kuşak yetişmelidir. O kuşağın gelmesi için de, "Uygarlığın Dirilişi" akımı başlamalı ve başlatılmalıdır. Ama gerçek uygarlığın. Kendi uygarlığından açılım soluğu alan uygarlığın. Diriliş Uygarlığının.

VAROLMA SAVAŞI

Bir lke, dıştan gelen propagandaya ne kadar dayanıklı ise, o kadar sağlam demektir. Dıştan dolaylı ve dolaysız gelen haber ve yorum kılıklı propagandanın maskesini kolaylıkla yırtabilecek bir kritik etme ve değerlendirme seviyesine ermiş bireylerden oluşan bir toplum, ayakta durabilmenin asgari gücüne sahip sayılabilir. Ama, dıştan gelen her kışkırtıcı söz ve yazı, görüntü veya telkin, hemeninden içerde bir yansıma yapıyor ve bir iz bırakıyorsa, o ülkenin iç yapısının sağlamlığından şüphe etmek gerekir.

Osmanlı Devleti zamanında toplum yapısı gerçekten çok sağlamdı. Dıştan gelen telkinler, çarptığı levhadan geri yansıyordu. Bu sebeple yüz yıllarca Devlet ayakta durdu. Ama, ne zaman ki, Batı, saraya mensup olanların çocukları kanalıyla yavaş yavaş kötülük tohumlarını samaya başladı, o gün bugün, durmaksızın, toplum, bu yöndeki sağlamlığını yitirmekte.

Jöntürk hareketi böyle doğdu. Sonra Batıcılık cereyanı halini aldı bu hareket. Sürekli olarak devlet eliyle gençlik şartlandırıldı. Şartlandırılmış bürokratlar tabakası, yavaş yavaş toplum yapısını Batı telkinine göre ayarlamaya uğraştı durdu yıllarca.

Dayanıklı çıktı halk. Bu telkine uzun zaman ruhunu kapadı. Hor görüldü, alay edildi kendisiyle, ama o umursamadı. Kendi içine kapanmış bir şekilde de olsa, öz yapısının mahremiyetini korumaya çalıştı. Bir bekâret gibi korumaya çalıştı ruhunu.

Hatta şöyle bir lejandı var bu gerçeğin: Kore'de çarpışan subay ve askerlerden çinlilere esir düşenler arasında bir "beyin yıkama" denemesi yapılmış. Sonuçta, beyin yıkamaya en dayanıklı olarak ingiliz subayı ve türk eri çıkmış bu deneyden.

Ancak, bu hal, yani halkın kendi içine kapanık hali uzun süre devam edemezdi. Halk, açılmalıydı dışa. Ama uygarlık açısından aldığından çok vererek. Dünya şartları, yeni bir ilişki düzeyi oluşturdu. Demokrasi deneyi, halkın bu kapanıklıktan çıkışını sağlarken, bir yandan da, uluslararası kuruluşların telkinlerine bağlı açık tuttu. Böylece, akademik planda öğrenilip hazmedilecek olan düşünceler, propaganda hapları halinde sokaklara saçıldı.

Tarihten ve toplum ruhundan kopuk eğitimin bomboş bıraktığı gençlik ruhu, dışa, susamış bir gözle bakar oldu. Bunu bilen avrupalılar, kendi içlerinde tertitledikleri ufak oyunların, hemen taklit edileceğini kestirdi. Anarşi ve terör tohumları böylece kolaylıkla saçıldı toplumun içine.

Politika kesimleri hep kendi dar açlarından baktılar olaya. Kısa vâdeli çıkar açlarından.

Gün oldu, iç yapı, iyiden iyiye bozuk bir manzara gösterdi. Gün oldu, kendine gelip boşa çıkardı bu kötü tohum ekme çalışmalarını, toplum.

Şimdi, toplumun ruhunda, bir sarkaç gidip geliyor. Nerede duracağı, biraz şartlara, daha çok da, yeni yetişecek neslin son alacağı duruma ve takınacağı tavra bağlı.

Toplumun iç nescini, dokusunu yeniden sıklaştırmaya, doku aralarına giren kötülük tohumlarını, aşk ve hakikat tohumlarını saçarak tesirsiz ve gelişmez hale getirmek, halkın kurtuluşunun tek yolu olacaktır.

Bunu politikacı kesimden beklemek mümkün değildir. Politikacının gözleri perdelenmiştir. O, çok kısa mesafeyi görür. Onu iyi görür. Hatta o kadar iyi görür ki, ondan ötesini de aynı şekilde gördüğü zannına sürükler insanı. "Bunu gören, onu da görür" der insan. Gerçekteyse bir yere kadar gerçekleri çok detaylı gören politikacı, ondan sonrasını artık hiç görmez olur. Gözünün enerjisini yakın mesafeyi detaylı görmeğe öylesine sarfetmiştir ki, artık, öteye bakacak gücü kalmamıştır. Formasyonu, şimdiki zaman formasyonudur. Gelecek zaman formasyonunu almamıştır.

Toplumu ancak yeni bir nesil, eski ruhu doğrultusunda yenileyip tazeleyebilir. Fakat, bu neslin yetişmesi, en güç davâdır.

O, nesil yetişmesin diye, kötülük tohumları iç

yapıda kalmadık ve olmadık tahribatı yapacaklardır.

O, kuşak çıkmasın diye, Batı, bütün telkin ve propaganda vasıtalarını harekete geçirecek, anarşi ve terörle halkı bezdirip dış bir ideoloji veya sisteme teslim olmaya zorlayacaktır.

O, nesil oluşmasın diye, toplum dokusunu gevşetici modalar, akımlar doğurulacak, halk dikkati, sürekli olarak, görünüşte albenili, fakat içi boş yeniliklere çekilecektir.

Ama, ta derinlere kaçan halk ruhu, bir yerden her zaman bir filiz fişkırtacaktır. Onu kuruturlarsa başka bir köşeden başka bir filiz boy verecektir.

Bu savaş sürüp gidecektir. Toplumun, tam tükenip dışa teslim oluşuna ya da kendi diriliş neslini, bütün kötü ve ağır şartlara rağmen yetiştirip öz kadrosu olarak taçlandırıncaya kadar. Ölüme ya da dirilişe kadar.

KUTSAL BORÇ

Devlet yönetme, tulûat oyunculuğuna benzer. Şartları gözleme, ya da diğer bir deyişle, realizm, Millet ve Devlet hayatını, dış etkenlere göre idare etme demek değildir. Denizde giden gemi, rüzgârları ve su akıntılarını hesaba katmak zorundadır, ama, değişmeyen rotayı bu esintiler ve akıntılar çizmez. Geminin amacı değişmez. O bir yere gitmek için yola çıkmıştır. Her şey, o limana varmak için yapılır; bu sebeple, fırtınalarda belki önceden istenmeyen bir limana da sığınılır; ama bu geçici bir uğrayıştır. Önceden tasarlanan hızda zaman zaman dönüşler olabilir; fakat, şartlar normale döndüğü her sefer, asıl hız yeniden kazanılır. Sürekli olarak yeni yeni tedbirler alınır. Ama, geminin gidişi, "tedbir almak"tan ibaret değildir. Geminin gidişi bir amaç taşımaktadır. Bu tedbirler o amaç içindir.

Devlet yönetme, bir senfoniye icra eden bir orkestra şefliği gibidir. Salon da lâzımdır, dekor da.

Işık ve seyirci etkisi de hesaba katılır. Fakat Orkestra Şefi'nin en iyi bilmesi gereken şey, hangi parçanın veya hangi senfoninin icra edileceğini ve nasıl icra edileceğidir. Saksafon, keman, her araç bir görev yapar, bütünü vermek için. Ama, bütün şuuru yoksa, bir orkestra da ortada yok demektir.

Richelieu, Metternich örnekleri bizi aldatmamalıdır. Onlar, programı çok önceden çizilmiş, sağlam, yerine oturmuş devletlerin siyaset ve yönetim virtüozları idiler. Hatta Bismarck, Churchill v.b. dahi temellerin atılıp kuruluşların yerine oturduğu devletlerin imkânlarıyla siyasî dehalarını yurtları ve ülkeleri lehine kullanmaya çalıştılar. Osmanlı Devleti'nde de aynı durum daha parlak bir şekilde görülür. Kriz anlarında bile, asıl, temeller değil, temele aykırı oluşumlar üzerinde operasyonlar yapılarak Devletin sürekliliği sağlanmıştı. Köprülüler örneğinde olduğu gibi.

Devlet adamı, amacı unutmayan adamdır. Bu amaç, Millet Ruhunda ve Devletin Alinyazısında gizlidir. Devlet adamı, bu ruhu keşfeden ve bu alinyazısını okuyan kişidir. Devleti bir "badire"den korumak, şüphesiz onun görevidir. Ama, görevi, bundan ibaret değildir. Badirelerden kurtulan Devletin gelecek zaman açılımını sağlamaktır görev, asıl.

Birinci planda Millet Amacı'nı görmek, ikinci planda da şartlar çerçevesinde bu Amac'ın gerçekleştirilmesine çalışmak: işte devlet adamının asıl özelliği.

Bunun için tarihi ve çağı iyi bilmek gereklidir. Ama bu da yetmez. Millet ruhuyla kaynaşmak, dev-

letin alınyazısını kendi alınyazısıyla özdeşleştirmek zorundadır gerçek devlet adamı. "Devlet, Benim" demek, devlet yok, ben varım demekse en kötü bir devlet felsefesiyle karşı karşıyayız demektir. Ama, bu, "ben yokum, Devlet var" demekse, bu görüşle, devlet adamı, Millet ve Devlet hayatında fâni olmuşsa, en iyi bir devlet felsefesine kapı açar bu söz.

Burada kastedtiğimiz Millet Ruhu, faşizmin ırk putçuluğu olmadığı gibi, Devletin Alınyazısı da, nazizmin, faşizmin ve komünizmin devlete veya topluma kişileri kurban eden bağnazlıkları değil. Devlet, Millet içindir, Millet Medeniyet, Medeniyet de Hakkat içindir. Bu Amaç için devlet adamı kendi hayatını feda edebilir, gömebilir görevine. Yoksa, kısır ve dar ideoloji veya planlar uğruna kitleleri mahvetmek, realizmden büsbütün uzak olarak, hayaller uğruna bir Milleti trajedilerin en kanlılarıyla karşılaş-tırmak çılgınlık olur.

Statükoculuk, oportünizm, günün adamlığı gibi özellikleri yermek istiyoruz. Devlet adamının bu gibi geçici kolaylıkların cazibesine kapılmamasını belirtmektir maksat, bu sözlerden. Yoksa, şartları, iç ve dış realiteleri görmemeğe çağrı değil.

Sabırla, bilgiyle, planla, kendi iç dünyasının Millet iç dünyasıyla kaynaşmış birliğini, şartlar çerçevesinde, ihtiyatla gerçekleştirmek: devlet adamına düşen, devlet adamını devlet adamı yapan budur.

Felsefe, kültür, estetik... bütün bunlar gerekli. Ama yetmez devlet adamlığına. Buna ek olarak, bir misyon bilinci gerek. Aldatıcı, cin çarpmışlık değil,

nesilden nesle geçen Millet ideasının gerçekleştirilmesi aşkını taşımak demektir, bu misyon bilinci.

Şüphesiz, herkes Sokrates gibi içinde bir ses duymaz. Vahiy de gelecek değildir devlet adamına. Ama, bir ilham, bilgiyle ve ahlâkla, erdemle ve fedakârlık ve feragatla donanmış bir ilham onu yönetecektir. Fatih, Yavuz, Sultan Abdülhamid böylesine misyonların sahibi idiler. Şartları sebebiyle onları aynı başarı çizgisinde görmek mümkün değildir. Ama, Amaç'a bakılırsa, değişen bir şey olmadığı gözden kaçmaz.

Tanzimattan bu yana, Batıcılığı bir misyon gibi benimseyen liderler ve pratik şartlara göre devletçe ayakta durmaktan öte bir gaye taşımayan devlet adamlarımız oldu. İlkler, anti-misyonu misyon olarak seçme yanlışının kurbanı idiler. İkinciler de, zaman yitirtmenin şampiyonları...

Şimdi, asıl, üçüncü tip devlet adamının gözükmesini bekliyor, şuurltında, Millet. O da, hakiki millet ruhundan fışkıran insanlık idealini bir hayat - memnat ülküsü gibi benimsemiş devlet adamıdır. Ve onun, realizmi gözden uzak tutmayan yardımcıları.

Diriliş Neslinin erleri, gelişip serpilip bir gün devlet hayatında sorumluluklar yüklendikleri zaman, bu ruhla ilişkilerini kesmemek, bu ülküden kopmamak için âdeta insanüstü bir gayret sarfetmek borcundadırlar. Kutsal borcunda.

SOYUTLANMA PATLAMALARI VE ÖTESİ

Birinci Dünya Savaşı yenilgisi ve dağılışımdan sonra Kurtuluş Savaşı'yla asgari varolmanın kabul ettirilişi, dünyadan ve bilhassa, eski Osmanlı ülkelereinden ilgimizin kopması şartına bağlanmış gibiydi. Cumhuriyet Dönemi bu soyutlanışın uygulanışı ile geçti yakın zamanlara kadar. Bunun, bir nevi koruyuculuğu oldu. Fakat bu korunuş, sürekli bir teminat niteliğini taşıyor muydu?

Şüphesiz, dünyanın ortasında, çeşitli ülke çatışmalarının kaynaştığı noktada, Asya ile Avrupa, Karadenizle Akdeniz, Batı ile Doğu arasında bulunan bir ülke için böyle bir kendi kendini soyutlamanın uzun süre devam etmesi mümkün olamazdı.

Çocuğun ana rahminde geçireceği müddet sınırlı ve kısıtlıdır. Dış dünya riskleri düşünülerek, çocuk doğmamazlık edemez.

Çocuk doğacak ve geçici soyutlanıştan kurtulacaktır. Tabiidir ki, ilk çocukluğun gerektirdiği bütün tedbirlerle donanarak...

Batı, kötü bir ana rahmi olmadı mı bize bu elli yıl? Kaç kez, az kalsın, kan zehirlenmesinden öleyazdık. Son gençlik hareketleri, terör davranışları, bir türlü soyutlanıştan kurtulamayışın olumsuz patlamalarıdır.

Ana karnından sezaryenle alınmadan önce, doğmasını bilmek gerek. Yoksa, bu ameliyata hazırlanmış nice sıvalı kol görülüyor.

Somut dünyaya doğmalıdır ülke. Dünyada neler olup bitiyor, bunları, gençlik ve her katın sorumlusu insanlar, bilmelidirler; öğretildiği ve telkin edildiği şekilde değil. gerçek özü ve boyutlarıyla bilmek zorunda.

Politika, kültür ve ekonomi planında, dünyadaki gelişmeler, farklılaşmalar, derdimiz olmalıdır. Sun'î dertler, icat edilmiş problemler değil, hakikî dertler ve problemlerle karşılaşma yürekliliğini göstermek zorundayız.

Saksı hayatına son vermek, rüzgâr nedir, fırtına, yağmur, dolu, şimşek, yıldırım nedir, deprem ne şeydir, su baskını ne getirir ne götürür, bilmek zamanı geldi, hatta geçiyor Ülke Ağacı için.

Taklit kımıldanışları döneminden hakikî hayat dinamizmi dönemine geçiş vakti geldi. Çetin dönem. Ama kaçınılmaz olay. Zarurî açılım.

Gerisin geri dönüş yolu yok, bugünkü dünya şartlarında. Çevreyle ve insanlığın tüm temel prob-

lemleriyle içten ve yakından ilgilenme şart, sağlıklı bir devlet ve millet yaşantısı için.

Şimdiye kadarki içe kapanışa tepki olarak, ani atılım ve fırlayışların gereği yok ve tehlikesi büyük, ama, diğer devlet ve milletler gibi bir takım teşebbüslerde bulunma da katlanmaya değer zahmetler.

Riskleri çok yönlü hesaplamak lâzım; ancak, genel senfonide bir ses olmayı sağlamak da, lâzımın lâzımı.

Bu, ne bir takım soyut kavram ve ideolojik hareketi, ne liderlik, ne savaş provokatörlüğü anlamına gelir. Bu, düpedüz, milletlerarasında gerekli yerine sahip çıkmak demektir.

Bir sorumluluğun, bir hakkın ve bir ödevin yerine getirilmesi ile ilgili yeni konum alış olur bu.

Soyutlanışın kırılışı, somut plâna çıkış, öz çerçevesine giriş diplomasisinin başlayışı doğrultusunda dış politikamızın yeniden düzenlenişi...

Bunun için de, önce, diplomat ve politikacı yetiştiren fakültelerin somut programlara kavuşması çabasına girişmek seferberliğini açacak bir "devlet kararı" ufukta belirmelidir.

Sonra, kültür planında, somutlaşma ve somut plana çıkma çalışmasının yolu açılmalıdır.

Afrika'nın, Ortadoğu'nun gerçek düşünce ve sanat adamları, şairleri, aydınlarımızca tanınmalıdır.

Güçlü kalemleri, çeşitli eğilimleri bilinmeli ve izlenmelidir.

Kendi değerlerimizi de, sadece turistik çıkar

açısından değil, dünya ve insanlığa elden geldiğince katkıda bulunmak için, tanıtmak eğilimi uyanmalı içimizde.

Görüntüyü elli yıl gereğinden fazla azalttık. Şimdi yavaş yavaş ortaya çıkmamanın vaktidir. Ama, birdenbire değil.

Görünümümüzden, tarih sahnesine abanmamızdan büyük bir ürküntü doğabilir. Bunun için, alıştıra alıştıra, gereğimizi duyura duyura, güçlenmemizle oranlı olarak, sahneye çıkmaya hazırlanmalıyız.

Tarihî agorafobiye yenmemizin arefesinde bulunduğumuzu idrak etmeliyiz önce. Ve yeni nesillere idrak ettirmeliyiz bunu.

Geçmişe bakış, geleceğe dönüş ve yanı yöreyi kollayış: gerçek hayatın kuralı bu.

Tabiatla, tarihle normal ilişkiler dönemine dönmek, soyutlanışın hepsinden, yalancı diyaloglar çıkmazından kurtulmak, Batı mahkûmluğundan, yavaş yavaş ipleri çözerken, Sovyet tuzağına da düşmemek. Kişilik kazanmak. Kişilikli bir dış politika izlemek.

Soyutlanma patlamaları sona erecek ve Ülke İçin Yeni ve Büyük bir Çağ açılacaktır böylece.

BATAKLIK RUHU

Yine bir bataklıkta çırpınıyoruz. Dönüp dönüp saplandığımız bataklık. Yıllar geçer, dünyanın hiç bir yerinde problem olmayan problemler icat eder ve onun içinde çırpınır dururuz. Meselâ, şu 163. madde bataklığı... Fikir suçu bataklığı... Demokrasi deneyine girerken bizi sapladıkları bataklık. Koca bir iktidar, Demokrat Parti iktidarı bundan batırıldı. İçinden çıkılamayacak bir meseleyi çözmeğe girişmek ne demektir?

Dinin istismarı... Evet, bu mümkündür ve en iğrenç bir suçtur. Herşeyden önce maneviyat ve din gözündeki bir suç... Ancak, hukuk bakımından da bir suç olabilmek için, objektif şartlarla oluşması halini kesin ve açık bir şekilde tesbit edebilecek tam ve net kriterler gerekir. Yoksa her inançlı kişiyi dinin istismarcısı saymak, aydınlar bürokrasisinin ilkin kitleleri, sonra da ve asıl kendi kendini aldatmasından başka bir şey olmaz.

Türkiye’de bir nice marksist türedi. Bunlar marksizmi istismar etmiyorlar mı vasat bir kitleyi aldatarak? Hiç olmazsa içlerinden bazıları? Peki neden bunlar hakkında, “ideolojinin istismarı” gibi bir itham söz konusu edilmez, yani hukuk kuruluşları ya da tasarılarında?

Efendiler, kendi kendimizi aldatmayalım. Fikir-
lere ve inançlara sahip olmak, hiç bir zaman suç ola-
maz. Suç, ancak, illegal eylemler ve bu eylemleri
oluşturanların davranışlarından doğar. Her devlet
ve hukuk da bunu objektif kurallara ve şartlara bağ-
lamak zorundadır. Yoksa esen rüzgârlara göre, bu-
gün din inançlılar, yarın şu bu düşüncedekiler, ya da
tersi, suçlu sayılırsa, bundan zarar edecek olan, o
inanç veya düşünce sahipleri değil, herşeyden önce,
devlet ve hukuktur.

Evet, çok kolay şey değildir illegal eylemle fik-
rin başlayıp bittiği noktaları tesbit etmek. Ama, her
şeyden önce prensip ortaya konsun ve sonra detayı-
nın tartışmasına geçilsin.

Ve uygulama aksaklıkları da, açık yüreklilikle
görülerek, ışık tutucu kabul edilsin, pratikte.

Ama, bataklıktan hoşlanan ruhlar, sevmezler
böyle gün ışığı işlerini. Yarasalar, mağara loşluğu ve
karanlığından hoşlanırlar.

Günümüzde, nice gazeteci tip, illegal eylemle-
rin oluşumunu hazırladıkları halde fikir adamlığı ve
saf inanç ve ülkü sahipliği taslamakta, ellerindeki
güçlü propaganda silâhıyla da bunu herkeslere ko-
layca onaylatmaktadırlar. Nedir bu adamların fikir-

ciliği? Nerededir bunların getirdiği yeni düşünceler? Hiç... Ve hiçbir yerde. Ama, öte yandan, aynı kişiler, havayı itham bulutlarıyla iyice doldurarak, kendi mütevazı şartları içinde bir parça inanç, ahlâk, düşünce veya sanat gerçeğini yakalamaya çalışanları, yeraltı faaliyeti yapıyorlarmuşcasına gösterip süründürmenin yolunu bulurlar. Herkes bilir bunu. Fakat bu liliputlar kalabalığından ürkerek kimseler ağzını açıp da gerçeği söylemez.

Yalancı bir tartışma diyalogu kurulmuştur Türkiye’de. Birbirlerinin tıpkısı aynı ruh ve karakteri taşıyan iki tipten oluşan gruplar, bitmez tükenmez bir tartışma ile her soruna sahip çıkmaktadırlar. Düşünceleri başkaları üretir, ama onlar hemeninden ondan bir takım günlük drajeleri piyasaya sürerler. Büyük reklâm imkânları bu drajelerin satışını kolaylıkla sağlar onlara. Asıl düşünce üreticilerini de, eski deyimle “ademe mahkûm” etmişlerdir. Sanat ve edebiyatta da, şiirde de bu böyledir, romanda da. Ekonomi planında da iş yapan kimdir, kalkınmanın şampiyonları geçinenler kimlerdir, bir bakınız, her şeyi hemen anlarsınız.

Türkiye’de, hatta belli bir ölçüde dünyada, en büyük suç, hakikatı söyleme suçudur, itiraf ediniz. Kimselerin dayanamadığı şey, gerçeklerin söylenmesidir.

Aslında korkunç bir “istismar endüstrisi” kurulmuştur. İnancın, düşüncenin, sanatın, ekonominin, iş yapmanın istismarını dev bir dinamo halinde işleten bir endüstri.

Bu endüstri, her şeyin gerçeğini değil, gerçeğinin benzerini üretmekte, sonra o benzeri meydanlara çıkararak "gerçeğin sahipliği" iddiasıyla bangır bangır bağırabilmekte.

Bataklık ruhu, oluşmuş Ülkede bir kez. Bu ruhu yaşatmak için, sağcı geçineni de, solcu geçineni de elbirliktirler.

Ama... bu ne zamana kadar sürer? Gençliğin aldanışı ve aldatılışı ne vakte kadar devam edecektir?

Yeni nesil, gözünü dört açan bir nesil, bir Diriliş Nesli olmak zorundadır. Kurt ve koyunu, postlarından değil, dişlerinden, tırnaklarından, gözlerinden anlamak zorunda.

İÇİNDEKİLER

- 7 Anarşizmle Savaş
- 12 Bitmek Tükenmek Bilmeyen Yeniden-Kuruluş
Çalkantı ve Sancıları
- 18 "Eylemler" Karşısında gerçek Diriliş Aksiyonu
- 24 Dar Gelmeye Başlayan Çerçeve I: Tablo
- 27 Dar Gelmeye Başlayan Çerçeve II: Çözüm
- 30 Patlayışın Asıl Kaynağı I: İleri Sürülen
Açıklamalar
- 37 Patlayışın Asıl Kaynağı II: Devlet ve Millet
Olmaya Dönüş
- 41 Yönetim ve Bilgelik
- 47 Varolma Savaşı
- 51 Kutsal Borç
- 55 Soyutlanma Patlamaları ve Ötesi
- 59 Bataklik Ruhü